

Päätettävä tässä kokouksessa

§ 177

Sosiaali- ja terveyslautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle Sinisten valtuustoryhmän koulukiusaamisen, perheväkivallan ja nuoriin kohdistuvan ahdistelun estämistä koskevasta ryhmäaloitteesta

HEL 2020-008030 T 00 00 03

Lausunto

Sosiaali- ja terveyslautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon koskien Sinisten valtuustoryhmän aloitetta koulukiusaamisen, perheväkivallan ja nuoriin kohdistuvan ahdistelun estämisestä:

”Ryhmäaloitteessa esitetään laaja-alaisen toimintaohjelman toteuttamista lasten ja nuorten turvallisuuden edistämiseksi ja koulukiusaamisen, perheväkivallan ja nuoriin kohdistuvan ahdistelun ehkäisemiseksi. Kaupungissa ja sosiaali- ja terveystoimialalla on jo toteutettu toimenpiteitä aloitteessa mainittujen ilmiöiden torjumiseksi ja niihin puuttumiseksi. Näitä ovat muun muassa kouluissa ja oppilaitoksissa toteutettava kiusaamisen vastainen KVO13-ohjelma, lähisuhdeväkivaltaa ehkäisevät palveluketjut sekä lastensuojelulain mukainen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma. Aloitteessa ehdotetun erillisen ohjelman valmistelun käynnistämiseksi ei tämän vuoksi ole tarvetta.

Lasten ja nuorten väkivaltakokemukset ovat valitettavan yleisiä. Kokemuksia on selvitetty muun muassa osana THL:n kouluterveyskyselyjä. Vuonna 2019 kouluterveyskyselyssä painotettiin lasten väkivaltakokemuksia. Kyselyvastauksiin pohjautuvan selvityksen mukaan noin joka kymmenes helsinkiläislapsi tai -nuori on kokenut fyysistä väkivaltaa perheessä edeltävän vuoden aikana. Henkisen väkivallan kokemukset ovat vielä yleisempiä. Häiritsevää seksuaalista ehdottelua tai ahdistelua kokevat erityisesti tytöt ja Helsingissä enemmän koko maahan verrattuna

Vuonna 2019 tehtiin 1 176 lastensuojeluilmoitusta, jonka syynä oli lapsen kohdistuva väkivalta ja 1 289 lastensuojeluilmoitusta, jonka syynä oli aikuisten välinen väkivalta. Lähisuhdeväkivaltakokemukset voivat näkyä lapsessa monenlaisena oirehdintana ja on tavallista, että lapsen eri tavoin lähisuhteissaan kokema väkivalta tulee esille myös muusta syystä käynnistyneen asiakkuuden yhteydessä. Helsingin kaupungin lastensuojelun tekemässä selvityksessä ilmeni, että alle 13-vuotiaana vaativaan laitoshoitoon sijoitetuista 73 prosentin kohdalla oli maininta epäillystä tai todennetusta väkivallasta perheessä. Asiakirjojen perus-

teella tehty selvitys tukee muissa tutkimuksissa tehtyä havaintoa lähisuhdeväkivallan ylisukupolvisuudesta.

Positiivista on, että koulukiusaaminen on kouluterveyskyselyn mukaan vähentynyt peruskoulun yläluokilla ja ammatillisessa koulutuksessa Helsingissä. Yleisintä kiusaaminen on alakoulussa, jossa vajaa kahdeksan prosenttia on ollut kiusattuna vähintään kerran viikossa lukukauden aikana. Noin 64 prosenttia alakoululaisista on kertonut koulussa tapahtuneesta kiusaamisesta koulun aikuiselle ja yli 60 prosentilla kiusaaminen oli loppunut tai vähentynyt. Yläkoululaisista noin viisi prosenttia on ollut koulukiusattuna vähintään kerran viikossa lukukauden aikana. Lukiossa ja ammattioppilaitoksissa kiusaaminen on hyvin harvinaista.

Kiusaamista, ahdistelua ja lähisuhdeväkivaltaa koskevia toimenpiteitä Helsingin sosiaali- ja terveystoimialalla

Sosiaali- ja terveysministeriö on 26.11.2019 julkaissut kattavan toimenpidesuunnitelman lapsiin kohdistuvan väkivallan ehkäisystä vuosille 2020–2025. Toimenpidesuunnitelman toimeenpano on aloitettu Terveyden- ja hyvinvoinnin laitoksen koordinoimana ja Helsingin sosiaali- ja terveystoimiala huomioi toimenpidesuunnitelman suositukset laajasti kehittämistoiminnassaan.

Kaikissa perhe- ja sosiaalipalveluissa työskennellään lähisuhdeväkivaltaan liittyvien ilmiöiden kanssa. Äitiys- ja lastenneuvolatoiminnassa on kehitetty toimintamalleja ja koulutettu henkilöstöä perheväkivallan tunnistamiseen ja puheeksiottamiseen. Voimavaralomakkeella kartoitetaan mm. perhettä kuormittavia tekijöitä ja mahdollisia väkivaltakokemuksia. Myös kouluterveydenhuollon laajoissa terveystarkastuksissa huomioidaan koko perheen hyvinvointi ja perheen sisäinen vuorovaikutus. Perheneuvola tarjoaa apua perheen vuorovaikutukseen sekä lasta tai perhettä kohdanneisiin kriiseihin. Perhekeskustoimintamalli tarjoaa monialaista tukea ja asiantuntija-apua väkivaltaa kohdanneelle lapselle, nuorelle ja perheelle sekä mahdollistaa henkilöstön väliset konsultaatiot ja moniammatillisen työskentelyn.

Lastensuojelussa tehdyn selvityksen perusteella on sosiaali- ja terveystoimialalla käynnistetty lähisuhdeväkivaltaa ehkäisevä palveluketjuhanke. Palveluketju on laaja-alainen, useita konkreettisia kehittämistoimenpiteitä ja -kokeiluja sisältävä kokonaisuus. Tavoitteena on varmistaa, että lapset, nuoret ja perheet saavat tarvitsemansa tuen saumattomasti yhteen sovitettuna. Palveluketjun ohjaavia ydinperiaatteita ja tavoitteita ovat systeminen ja ylisukupolvisuutta huomioiva lähestymistapa, asiakkaille kohdennettavan ja asiointeja tukevan tiedon lisääminen muun muassa lähisuhdeväkivallan vaikutuksista, ennakoiva

puheeksiotto, varhainen tunnistaminen sekä viiveetön palveluun ohjaus. Palveluketjun kehittämällä tähdätään pitkällä aikavälillä näyttöön ja tutkimukseen perustuvan tuen ja hoidollisten interventioiden saatuuden lisäämiseen perhekeskuksissa sekä muissa sosiaali- ja terveystoimialan palveluissa. Kehittämishanke on sisällytetty osaksi Helsingin Tulevaisuuden Sote-keskus hankesuunnitelmaa. Valmisteilla on palveluketjun toimeenpanoa tukeva koulutuskokonaisuus. Koulutus kohdennetaan laajasti palveluketjuun osallistuvien palveluiden henkilöstölle. Koulutus taltioidaan moduuleina, jotta sitä voidaan hyödyntää suunnitelmallisesti henkilöstön perehdyttämisessä lähisuhdeväkivalta-työhön palveluketjussa määriteltyjen tavoitteiden mukaisesti.

Nuorten sosiaalityössä sekä opiskeluterveydenhuollossa nuorten turvallisuuden tukeminen ja avun hakemisen helpottaminen ovat keskeisiä kehittämiskohteita. Uusilla sähköisillä palveluilla, kuten Nuorten Chat, sekä viestinnällä pyritään tavoittamaan etenkin niitä nuoria, joilla on korkea kynnyksensä avun hakemiseen. Kesäterkkärit toiminta tavoittaa oppilaitoksien ollessa kiinni nuoria matalalla kynnyksellä, eri puolilla Helsinkiä. Tarvittaessa nuori ohjataan palveluihin kuten esimerkiksi nuorten sosiaalityöhön. Alueellisissa toimipisteissä ja jälkihuollossa toimii virkaaikainen päivystys, johon nuori voi hakeutua mahdollisissa kriisitilanteissa.

Jo väkivaltaa kokeneiden nuorten aikuisten parissa työskentelyssä hyödynnetään esimerkiksi henkilökohtaista turvasuunnitelmaa, jonka tekemisessä nuorta autetaan tarvittaessa. Yhteistyötä ja kehittämistä tehdään järjestöjen, HUS (esimerkiksi Seri-keskus), kulttuurin- ja vapaa-ajan toimialan ja kasvatuksen- ja koulutuksen toimialan kanssa. Nuorten syrjäytymisen ehkäisyn 2ME-hankkeessa vuosina 2018–2020 on sekä kehitetty muun muassa ajanvarauksettomia palveluita että tehostettu nuorille kohdennettua viestintää.

Helsingin kouluissa ja oppilaitoksissa on otettu lokakuussa 2019 käyttöön kiusaamisen vastainen ohjelma (KVO13). Ohjelma sisältää työkalupakin kiusaamisen ennaltaehkäisyyn, tunnistamiseen, puuttumiseen ja jälkihoitoon. Kiusaamisen vastainen ohjelma koskee laajasti eri toimijoita. Se on suunnattu lapsille, nuorille ja heidän huoltajilleen, opettajille sekä koulujen muulle henkilökunnalle. Sosiaali- ja terveystoimialan koulu- ja opiskelijaterveydenhuolto toteuttavat ohjelmaa koulun muiden ammattilaisten ohella. Kouluterveydenhuolto osallistuu myös Turvallisesti mediassa ja maailmalla- hankkeen lapsiin ja nuoriin kohdistuvien seksuaalirikosten tunnistamista ja ehkäisyä koskeviin koulutuksiin ja työpajoihin kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla.

Hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta edistävät verkostot ja ohjausrakenteet

Helsingin kaupunkistrategiassa keskeisenä painopisteenä on lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistäminen ja syrjäytymisen ehkäisy. Helsingissä on tällä strategiakaudella otettu käyttöön uusi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen (HYTE) toimintamalli ja ohjausrakenne, joka kokoaa toimialat edistämään yhdessä väestön hyvinvointia ja terveyttä. Osana tätä kokonaisuutta toimivat muun muassa strateginen lasten ja nuorten verkosto sekä palvelujen integraatiota vahvistava verkosto. Kaupunkitasoisen lähisuuhdeväkivallan ehkäisytyöryhmän toimikausi päättyi 30.6.2020 ja sen jatkokausi on valmistelussa. Työryhmä on monialainen ja se tekee esityksiä lähisuuhdeväkivaltaa ehkäisevistä toimenpiteistä, tiedotuksesta ja koulutuksesta. Lastensuojelulakiin perustuva lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on osa Helsingin kaupungin toimialojen yhteistä hyvinvointisuunnitelmaa, jonka avulla ohjataan, johdetaan ja kehitetään lasten ja nuorten hyvinvointia.

Sosiaali- ja terveydenhuollossa lapsiin liittyviä asioita säätelevät terveydenhuoltolaki ja sosiaalihuoltolaki sekä erityislainsäädäntö, joilla pyritään järjestämään lapsen terveellinen ja turvallinen kasvuympäristö, huolehtimaan fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta kasvusta sekä palveluista eri ikäryhmille.

Terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointi

Lähisuuhdeväkivallan, ahdistelun ja koulukiusaamisen ehkäisyllä on merkittäviä terveys- ja hyvinvointivaikutuksia. Väkivalta ja hoidon laiminlyönti voivat aiheuttaa lapselle ja nuorelle vakavia ruumiillisia ja henkisiä vammoja sekä syrjäytymistä sosiaalisista suhteista lyhyellä ja pitkällä aikavälillä. Haitallisilla lapsuuden aikaisilla kokemuksilla on yhteys sairastuvuuteen kansanterveys sairauksiin ja ne lisäävät riskiä myös erilaisiin mielenterveyden häiriöihin, riskikäyttäytymiseen ja syrjäytymiseen sekä väkivallan kierteen ylisukupolvisuuteen. Sosiaali- ja terveystoimiala tarjoaa ja kehittää edelleen palveluita lasten ja nuorten terveellisen ja turvallisen kasvuympäristön vahvistamiseksi.”

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Maarit Sulavuori, perhe- ja sosiaalipalvelujen johtaja, puhelin: 310 62401
maarit.sulavuori(a)hel.fi

Liitteet

1 Sinisten ryhmäaloite 17.6.2020

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

22.09.2020

Asia/16

Lausuntoehdotus

Lausunto on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Kaupunginhallitus on pyytänyt sosiaali- ja terveyslautakunnalta lausuntoa Sinisten valtuustoryhmän koulukiusaamisen, perheväkivallan ja nuoriin kohdistuvan ahdistelun estämistä koskevasta ryhmäaloitteesta 30.9.2020 mennessä. Lausuntoa on pyydetty myös kasvatus- ja koulutuslautakunnalta sekä kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnalta.

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Maarit Sulavuori, perhe- ja sosiaalipalvelujen johtaja, puhelin: 310 62401
maarit.sulavuori(a)hel.fi

Liitteet

1 Sinisten ryhmäaloite 17.6.2020

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Tiedoksi

Kehittämisen tuki